

Faktorer som ökar risken för smittspridning & Vårdrelaterade infektioner(VRI)

Vårdhygienisk eftermiddag

Henrik Wiklund Hygiensjuksköterska

260226



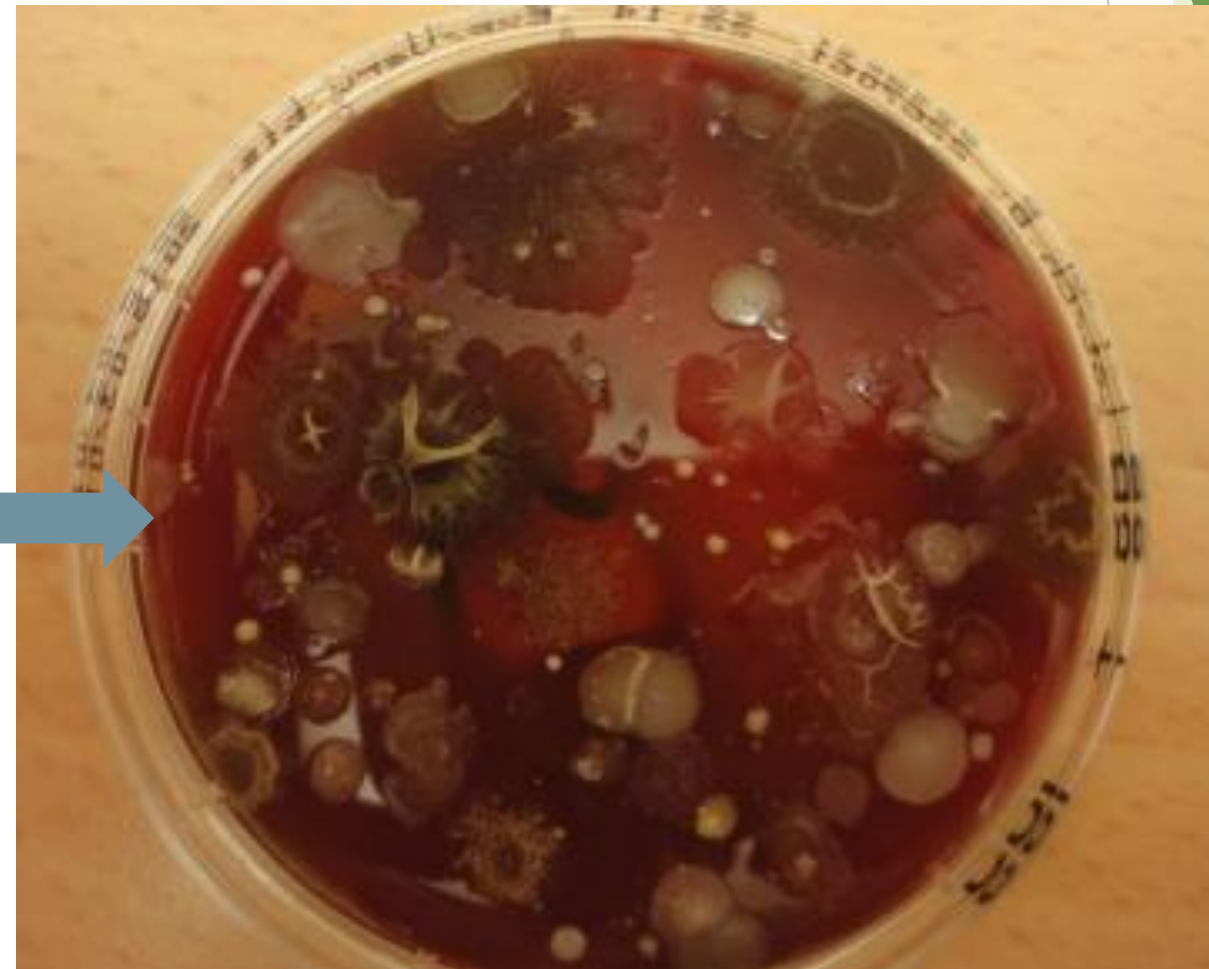
REGION
SÖRMLAND

Tänk på och vad ni alltid skall ha med er...

Det är ytterst sällan man ser med ögat smittämnen i miljön men de finns där, oavsett vilken verksamhet ni arbetar i!



Odling utsida handskkartong



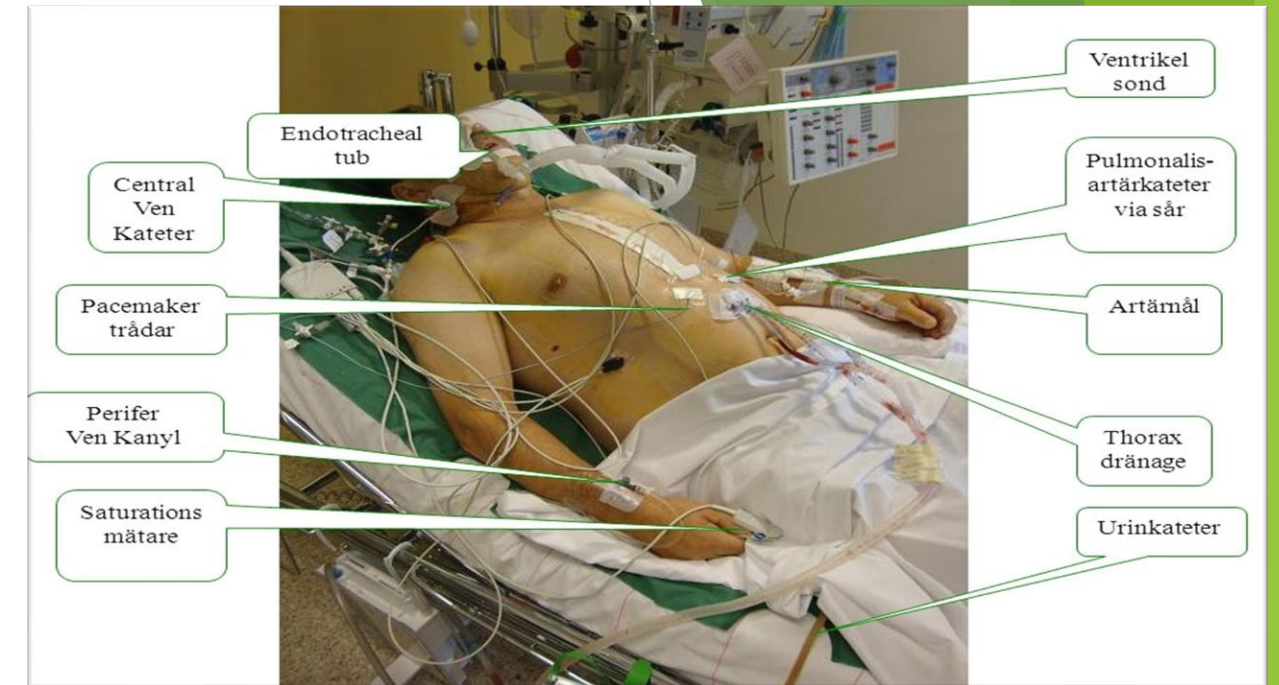
Vårdhygieniska riskfaktorer hos individer för vidare smittspridning

Hud

Utsöndringar

Luftvägar

Kommunikation/kognitiv
förmåga

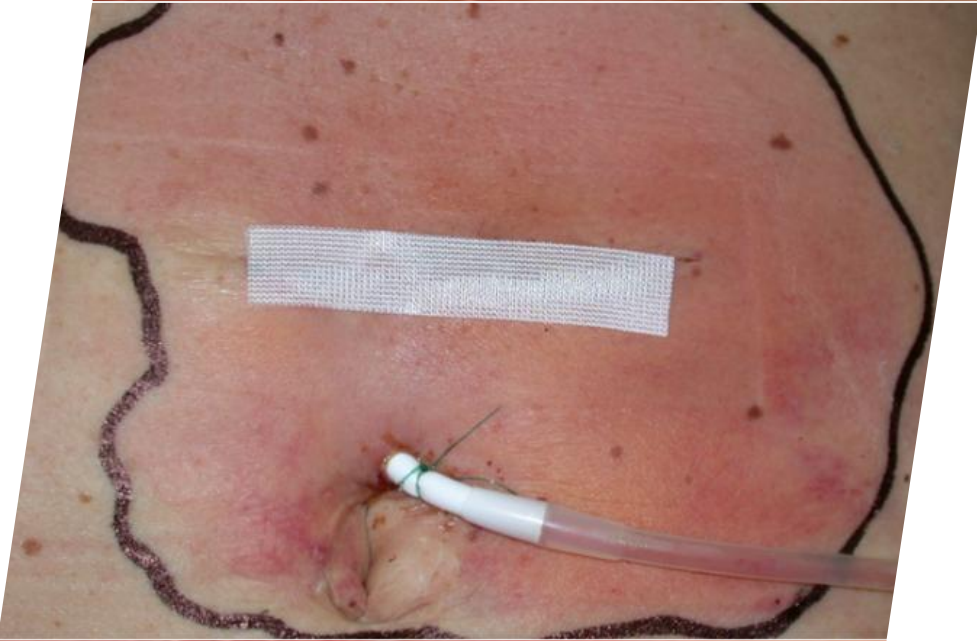


Hud

- ▶ Hudskada, hudsjukdom, fjällande hud
- ▶ Sår: vätskande, svårläkta, omlägningskrävande
- ▶ Infarter: kärlkatetrar, dränage, trakeostomi
- ▶ Utslag/blåsor

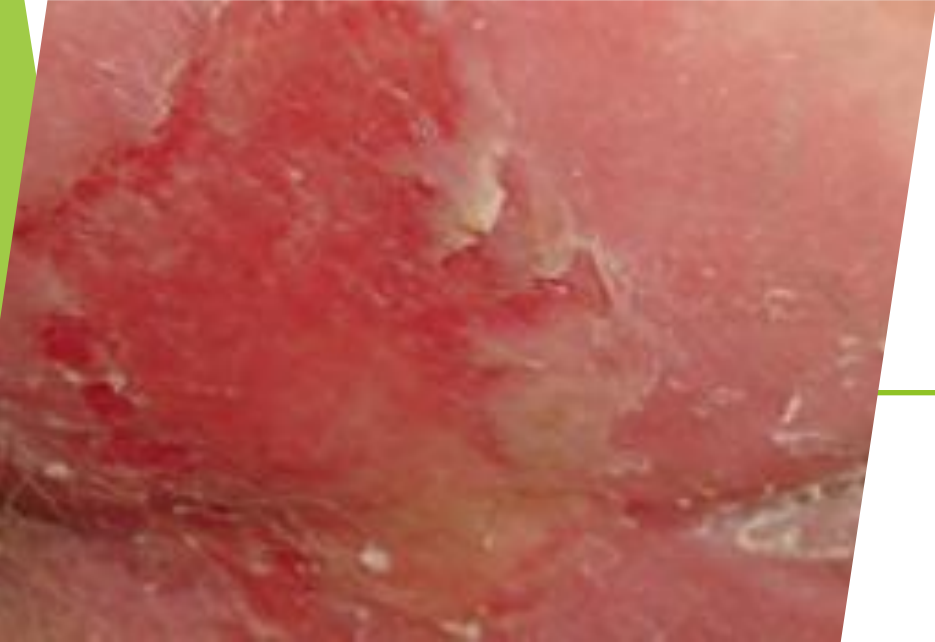


Skadad hud innebär ökad risk både för att sprida och plocka upp smittämnen.



Utslag/blåsor i kombination med feber kan vara luftburen infektionssjukdom.

ÅTGÄRD



Vid vistelse i allmänna utrymmen ska sår vara täckta.
Vid misstanke om luftburen infektionssjukdom isoleras vårdtagaren på eget rum (tex mässling, vattkoppor)

Utsöndringar



- ▶ Diarré, kräkning
- ▶ Stomi
- ▶ Inkontinens, KAD, suprapubiskateter,



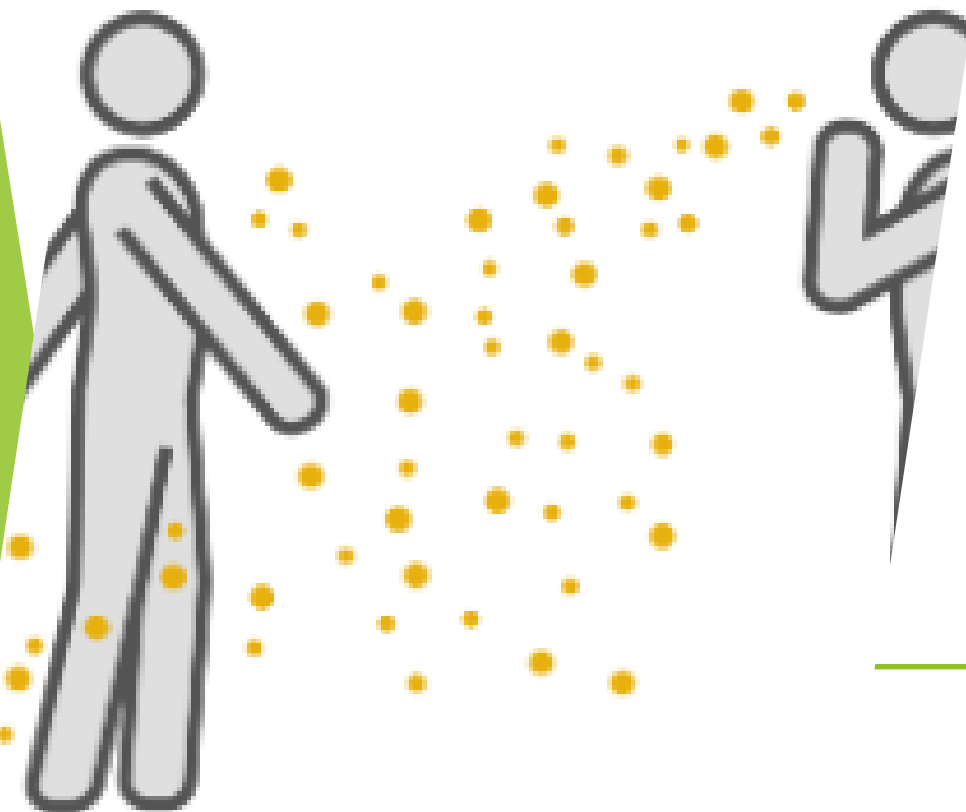
Luftvägar

Hosta Snuva Halsont
Endotrakealtub/trakeostomi

Luftvägssekret innehåller mikroorganismer
som kan spridas till omgivningen

ÅTGÄRD informera och ge förutsättningar
för god host- och nyshygien.

Vid misstanke om luftvägsinfektion vårdas
patienten på eget rum



Kommunikation/kognitiv förmåga

Demenssjukdom/kognitiv svikt

Språk-
/kommunikationssvårigheter Syn-
och hörselnedsättning

Beteende - t.ex. stoppar saker i
munnen etc.

Nedsatt kognitiv förmåga kan
innebära ökad risk att sprida och
plocka upp smittämnen, särskilt i
kombination med andra
riskfaktorer

ÅTGÄRD Bedöm individens
förmåga att följa och förstå
instruktioner. Ge anpassat stöd vid
förekomst av riskfaktorer.



REGION
SÖRMLAND

Vårdhygieniska riskfaktorer för smittspridning

Patient med vårdhygieniska riskfaktorer kan innebära ökad risk för smittspridning men även ökad risk att förvärva vårdrelaterad infektion (VRI). Utvärdera riskfaktorer kontinuerligt under vårdtid.



REGION
SÖRMLAND

Följsamhet till grundläggande hygienrutiner inklusive basala hygienrutiner, oavsett känd eller okänd smitta, minskar risker.

Exempel på
patientrelaterade
riskfaktorer

Hud	Utsöndringar	Luftvägar	Kognitiv förmåga/ Kommunikation
- Hudskada, hudsjukdom, eksem. - Sår: svårläkta omläggningskrävande. - Kärlinfart: PVK, CVK, trakeostomi, PEG, dränage. - Utslag & blåsor, i samband med feber. - I BB/förlossningsverksamhet betraktas bristningar, avslag och såriga bröstvårtor som riskfaktorer.	- Diarré - Kräkningar - Enterostomi - läckande eller svåromlagd - Inkontinens - KAD, RIK, suprapubiskateter	- Hosta - Snuva - Halsont - Endotrakealtub / trakeostomi	Kognitiv förmåga att hantera smittvägar: - Demenssjukdom - Språk/kommunikationssvårigheter - Syn- och hörselnedsättning - Psykisk sjukdom - Små barn
Placering av patient : Bedöm behovet av enkelsal & eget hygienutrymme utifrån vilka riskfaktorer som finns. Är patienten utlandsvårdad? Infektionskänslig?			
- Vid vistelse i allmänna utrymmen skall sår & infarter vara täckta med rena förband. - Vid misstanke om luftburen smitta isoleras patienten på eget rum.	- Vid diarré eller kräkningar vårdas patient på enkelsal med eget hygienutrymme.	- Patienter med misstänkt eller verifierat smittsam luftvägsinfektion vårdas, så långt det är möjligt, i ett eget rum med stängd dörr. - Påminn om vikten av god handhygien.	- Bedöm patientens förmåga att följa och förstå instruktioner.

Vägledning till
åtgärd

Kom ihåg riskerna och att bryta smittvägarna!

Kroppsvätskorna i miljön (hosta, nysningar, kräkningar, diarré, stora vätskande sår)

Väl utarbetade rutiner för städning/desinfektion av ytor och material

Följsamhet till basala hygienrutiner och klädregler



Riskfaktorer för vårdrelaterad infektion (VRI)



REGION
SÖRMLAND

VRI är den vanligaste vårdskadan och minst 30 % kan förebyggas. De flesta vårdrelaterade infektioner orsakas av patientens egen bakterieflora. Förebyggande av riskfaktorer får därför stor betydelse. Nedan ges exempel på vanliga åtgärdbara riskfaktorer för VRI.

**Arbeta
aseptiskt**
Vid hantering av
sår, drän, kateter,
kärlninfart, sond
och andnings
hjälpmedel

Riskfaktor	Ökad risk för	Vägledning till åtgärd
Sår, drän	Infektion	Bedöm risk för trycksår och förebygg Sår, säkerställ att det finns en behandlingsplan Drän, utvärdera behov regelbundet och avveckla
KAD	Urinvägsinfektion	KAD, utvärdera behov regelbundet och avveckla
Kärlninfart	Bakterieinfektion i blodbanan	Byt infart som inte satts aseptiskt, exempelvis i akutsituation Inspektera och utvärdera behov dagligen Avveckla infart som ej används eller vid komplikationstecken
Trakeostomi, endotrakealtub	Pneumoni	Använd sterilt vatten för befuktning av luftvägar Använd sterilt vatten/natriumklorid för slutsköljning av andningshjälpmedel som rengjorts manuellt
Immobilisering	Pneumoni, trycksår	Mobilisera tidigt, bedöm behov av andningsgymnastik Avhjälp om möjligt faktorer som är sederande eller hindrar mobilisering Höj huvudändan (observera risk för trycksår)
Antibiotikabehandling	C. Difficile infektion Växt av multiresistenta bakterier	Eftersträva riktad terapi, kort behandlingstid och tidig peroral behandling Följ Stramas riktlinjer



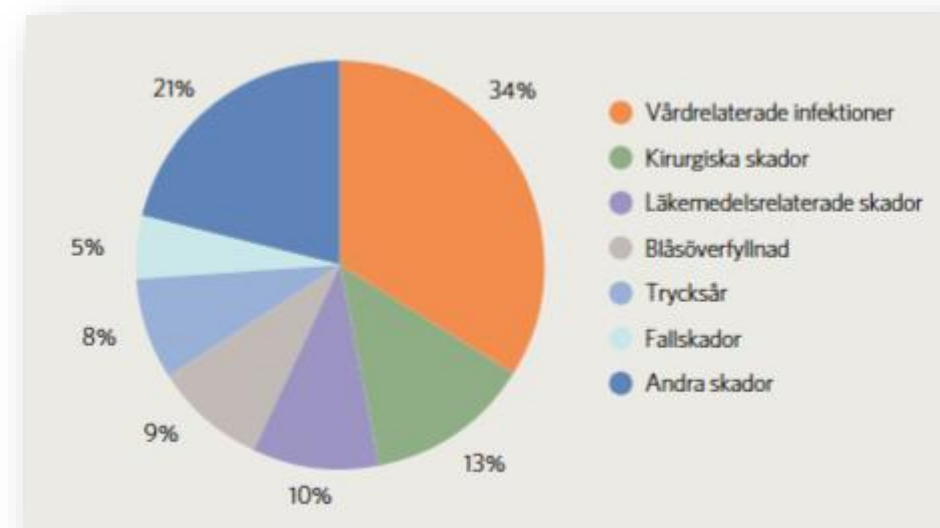
Antal dygn med
riskfaktorer är
den viktigaste
riskfaktorn för
infektion



Vårdrelaterade infektioner (VRI)

Vårdrelaterade infektioner (VRI)

- ▶ VRI är den enskilt största vårdskadan
- ▶ Ställer till stora bekymmer och kostnader
- ▶ Personal som arbetar inom hälso-och sjukvård skall ha kännedom om VRI och dess bekymmer
- ▶ Patienten kommer in med en sjukdom, botas men går hem med en annan... eller riskerar faktiskt att vårdas längre än tänkt



Vårdrelaterade infektioner (VRI)

Socialstyrelsens definition:

Infektion som uppkommer hos person under slutenvård eller till följd av åtgärd i form av diagnostik, behandling eller omvårdnad inom övrig vård och omsorg, eller som personal som arbetar inom vård och omsorg ådrar sig till följd av sin yrkesutövning



REGION
SÖRMLAND

Vilka drabbas av en VRI?

- ▶ Vårdrelaterade infektioner drabbar alla åldrar och förekommer inom alla sjukvårdens specialiteter.
- ▶ På sjukhus är vårdrelaterad urinvägsinfektion den vanligaste VRI, följt av vårdrelaterad pneumoni och postoperativ sårinfektion.
- ▶ Störst risk att drabbas har patienter med många grundsjukdomar.
- ▶ Vårdrelationer kan givetvis förekomma både i regional vård och kommunal vård.
- ▶ För omsorgstagare i kommunal vård kan en VRI få allvarliga konsekvenser och kan innebära fortsatt vård i regional regi.

Vilka infektioner är vårdrelaterade?

Exogena infektioner

- ▶ Vinterkräksjuka
- ▶ Influensa/Covid-19
- ▶ Multiresistenta bakterier
- ▶ Legionella
- ▶ Etc etc...

Endogena infektioner

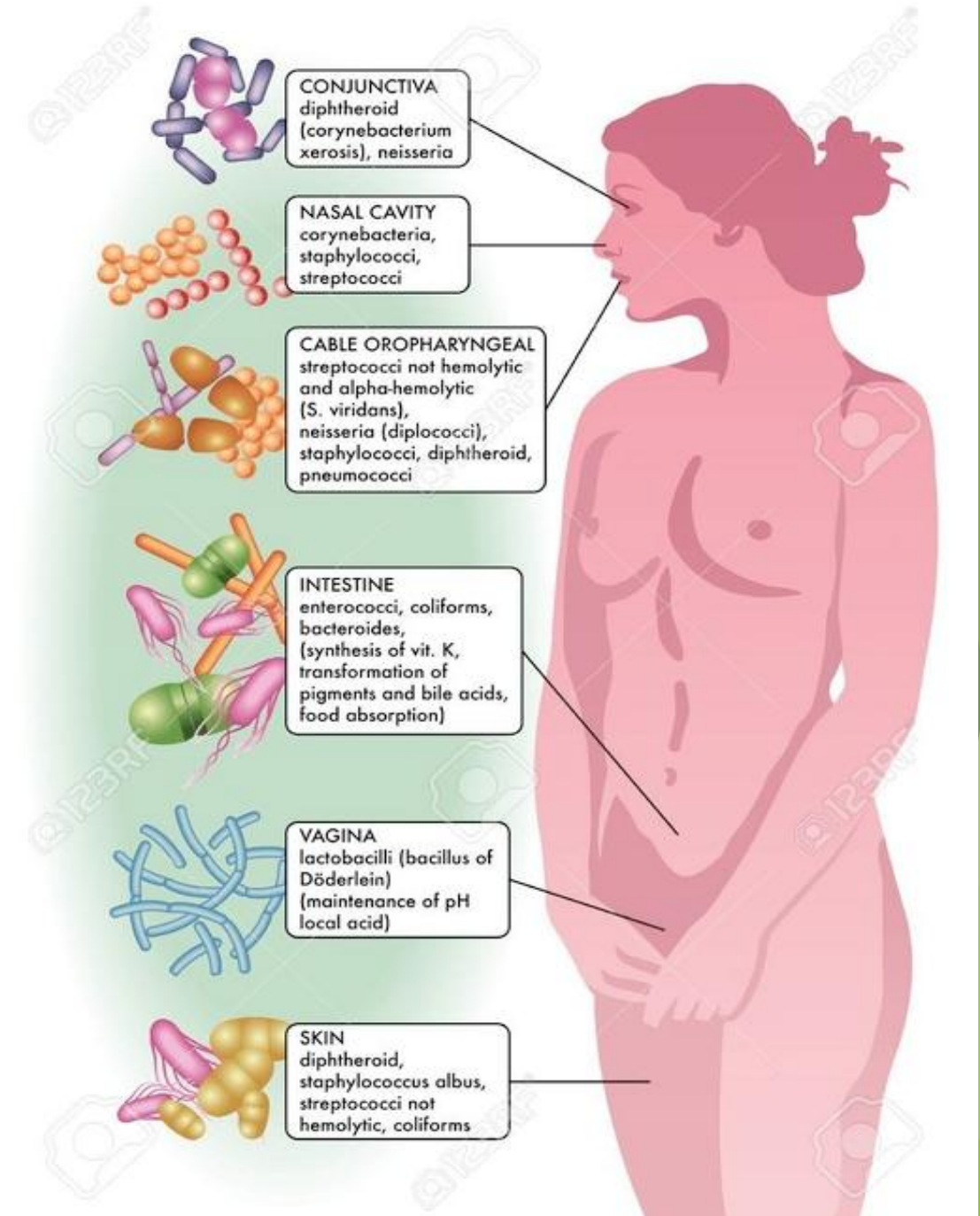
- ▶ Urinvägsinfektion pga KAD
- ▶ Pneumoni
- ▶ Postoperativ sårinfektion
- ▶ Infektion på grund av kärlkateter

En stor anledning till VRI är att normalfloran hos individen hamnar på fel ställen

Normalfloran omfördelas

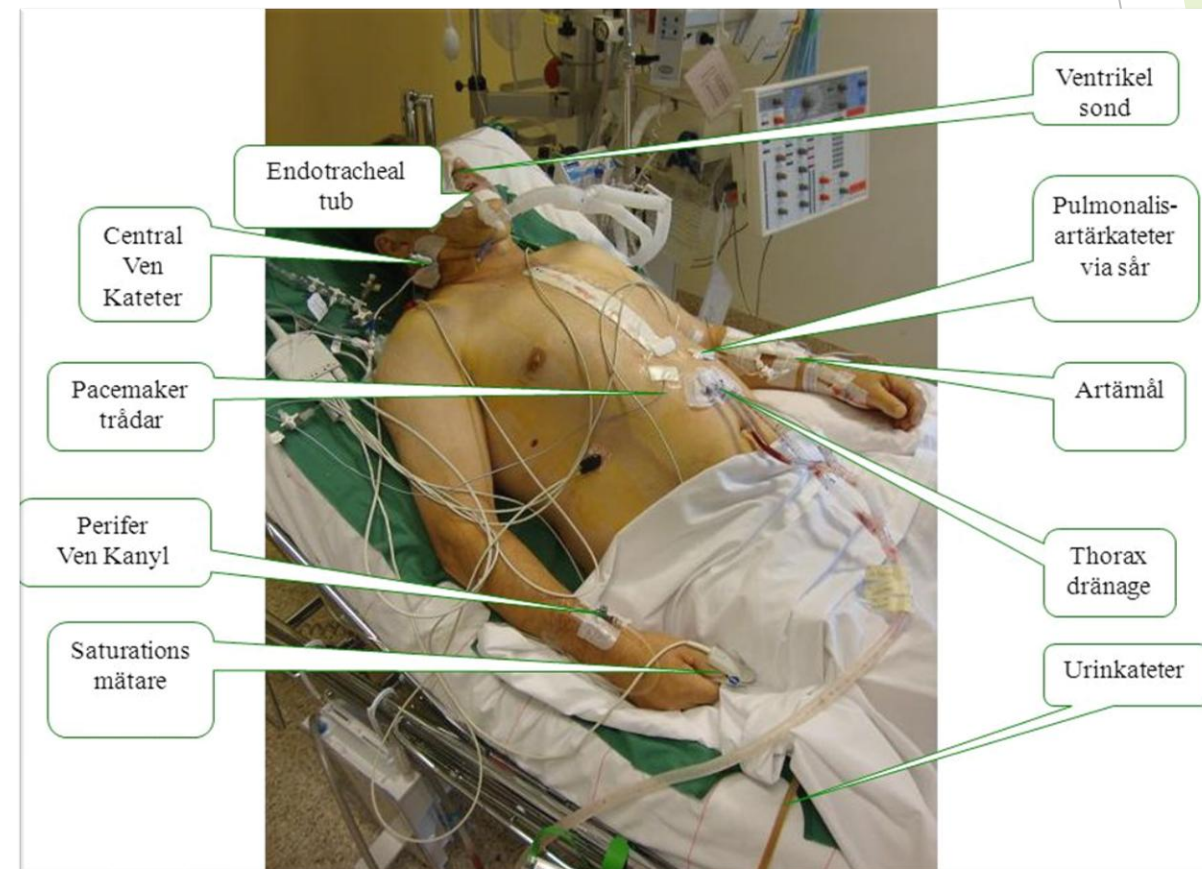
- ▶ Ca 1,5 kg normalflora
- ▶ Fler bakterieceller än humana celler
- ▶ Tarmfloran hamnar i urinblåsan
- ▶ Svalgfloran hamnar i lungan
- ▶ Hudfloran hamnar i blodbanan

Hur går det till? Vad är den gemensamma nämnaren?



Vårdrelaterade infektioner

1. Urinvägsinfektion pga KAD
2. Pneumoni
3. Postoperativ sårinfektion
4. Infektion pga kärlkateter
5. Smittspridning mellan patienter



Kostnader och konsekvenser

- ▶ VRI leder till cirka 1500 patienter dör i samband med sjukhusvård, i snitt fyra patienter varje dag
- ▶ Medelvårdtiden för patienter som får en VRI är mer än dubbelt så lång som för patienter utan VRI
- ▶ Den genomsnittliga kostanden för förlängd vårdtid är 107 000kr.
- ▶ Kostnaden är för extra vårdtid på sjukhus som beror på undvikbar VRI uppskattas mellan 1.5- 2.2 miljarder kronor per år. Den totala kostnaden för samhället är sannolikt större.
- ▶ **Driver antibiotikaresistens!**
- ▶ **Lidande för individen!**

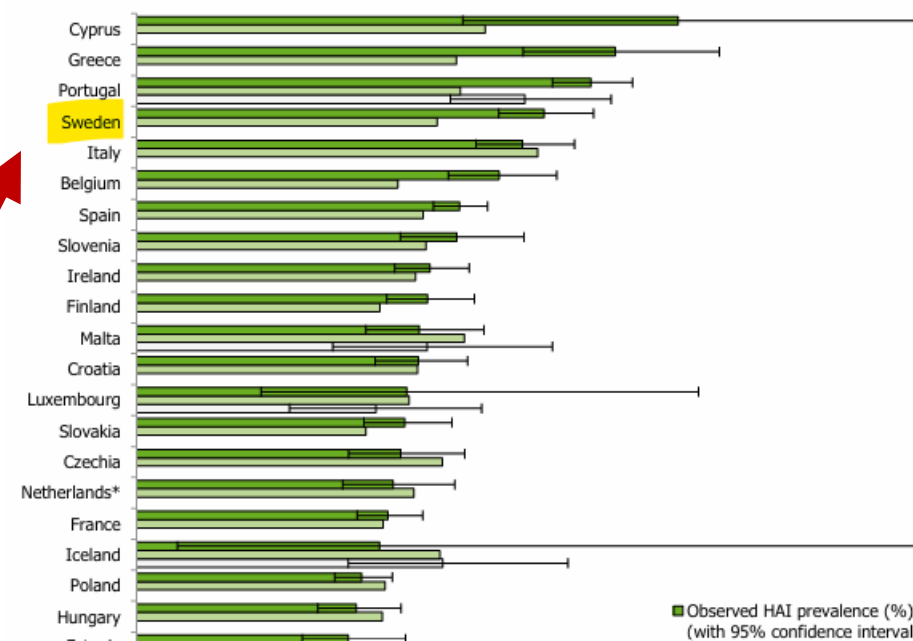


Vi har fantastiska förutsättningar i Sverige

- ▶ En patient per säng
- ▶ Rent vatten
- ▶ Mekanisk ventilation
- ▶ Avfallshantering
- ▶ Avlopp och sanitet
- ▶ Rengöring av ytor och föremål
- ▶ Desinfektion och sterilisering i världsklass

Men vi toppar VRI ligan.... 🧐

Figure 13. Observed and predicted HAI prevalence based on patient case-mix and hospital characteristics and corrected HAI prevalence after validation with 95% confidence intervals, by country, ECDC PPS 2022–2023



Lågt medialt intresse, men om man sätter det i ett annat perspektiv...

Ca 1500 dödsfall/år = 3-4 flygplanskrascher årligen i Sverige...



- ▶ Hur tror ni media och regering hade reagerat om vi hade motsvarande dödsfall, i exempelvis flygplanskrascher?
- ▶ Det hade i alla fall inte flugit under radarn...

Flygplanskrasch

- Snabbt
- Våldsamt
- Stort medialt intresse
- Haverikommission
- Upptäcks där de uppstår
- Följer du medvetet inte regler så blir du av med jobbet

Vårdskada

- Smygande förlopp
- Obemärkt
- Skadan förväntat, en ”komplikation”
- Endast allvarliga skador utreds
- Upptäcks sällan där de uppstår
- Följer du medvetet inte regler så blir du inte av med jobbet

Vad kan man göra då?

Fungerande basala hygienrutiner som bryter smittvägar för kontaktsmitta

Lokaler anpassade för den vård som bedrivs

Tillräckligt med personal som har rätt kompetens

Att rengöring, desinfektion och sterilisering av utrustning motverkar smittspridning via föremål som används hos flera patienter, t.ex. kirurgiska instrument och bäcken

Korrekt utförande av varje vårdåtgärd, undersökning och behandling

Analys av riskfaktorer, möjligt att avveckla?

Vägledning för vårdrelaterad pneumoni - förebyggande åtgärder

NAG Vårdhygien

Datum	Version/beskrivning av förändring
2025-05-05	v. 1

Material för hygienombud och chefer

Här finns material att använda för dig som vill undervisa/ informera och arbeta med vårdhygien på din arbetsplats. Materialet syftar till att höja kunskap och medvetenhet om vårdhygiens betydelse inom vård och omsorg. Vi hoppas att detta material ska hjälpa till att skapa intressanta och verksamhetsnära diskussioner på er arbetsplats.

Har du ideér om material är du varmt välkommen att höra av dig.

E-post: vardhygien@regionsormland.se

Vårdhygieniskt årshjul	+
Filmer	+
Mätningar av följsamhet till BHK	+
Självskattning	+
Tipspromenad	+
HandCheck	+
Förrådshantering	+
Affischer	+
Material från Folkhälsomyndigheten	+

VRI-Smart®

Vårdhygien | Kunskapsstyrning
vård | SKR

Vårdhygien -
Samverkanswebben

VRI-Smart För sjukvården

Klicka på den del du vill börja med



Är det en VRI?

Kan du skillnaden mellan en samhällsförvärvad och en vårdrelaterad infektion?



5 min



Fakta

Här lär du dig mer om vårdrelaterade infektioner (VRI), att hitta riskpatienter och förebygga VRI.



40 min



10 korta

Snabbtesta dina kunskaper inom hygien och vårdrelaterade infektioner.



5 min



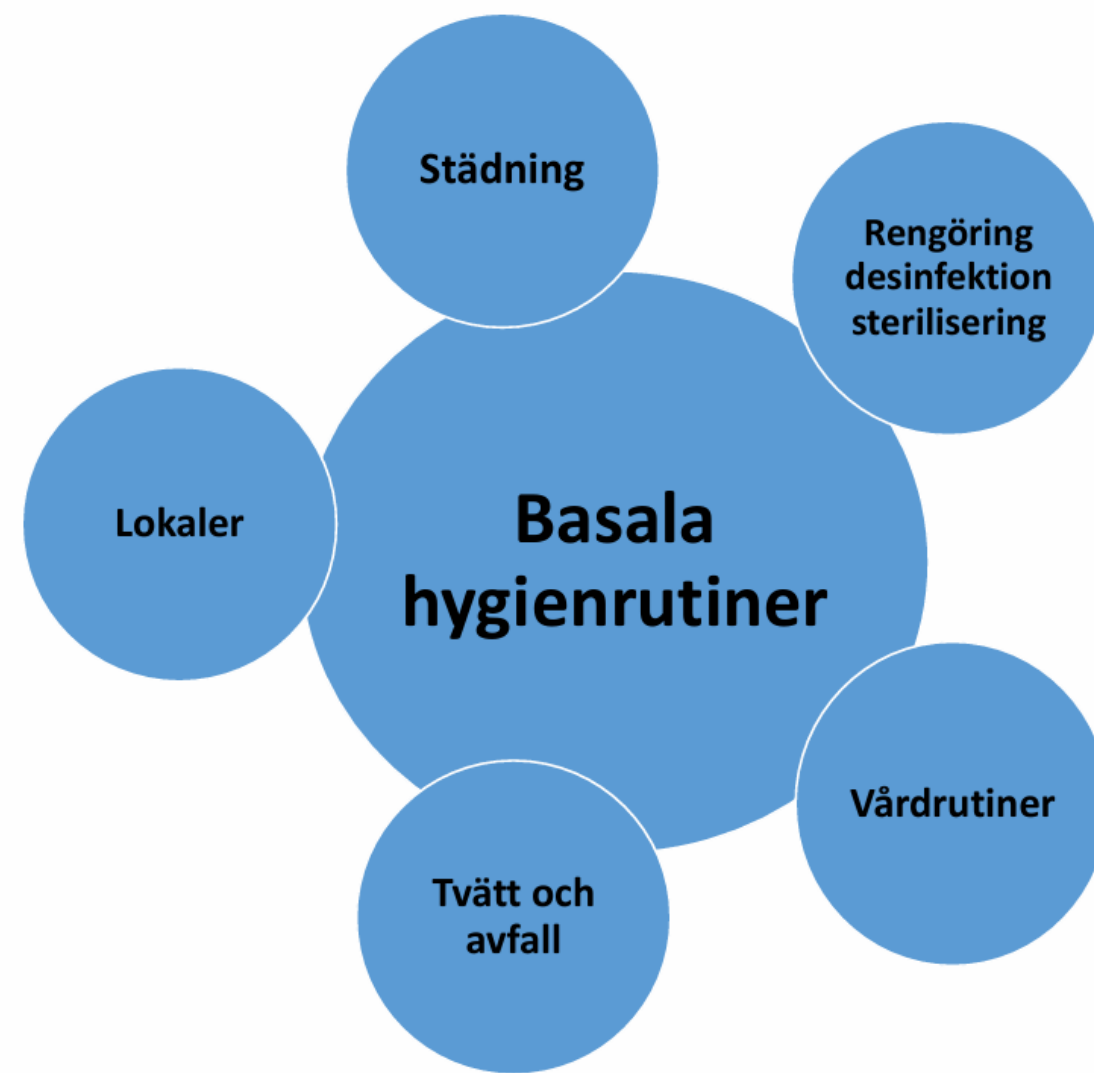
Fallstudier

Lär dig förebygga och handlägga VRI. Lyckas du bra får du ett diplom!



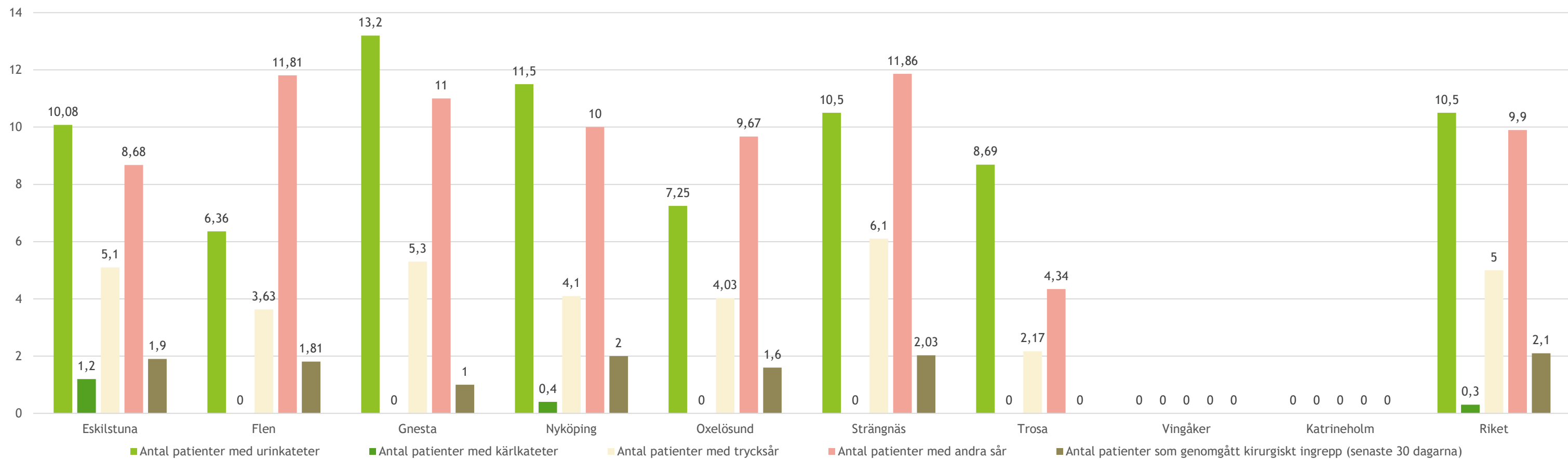
45 min

Vad kokar allt ner till...?



Sammanfattning

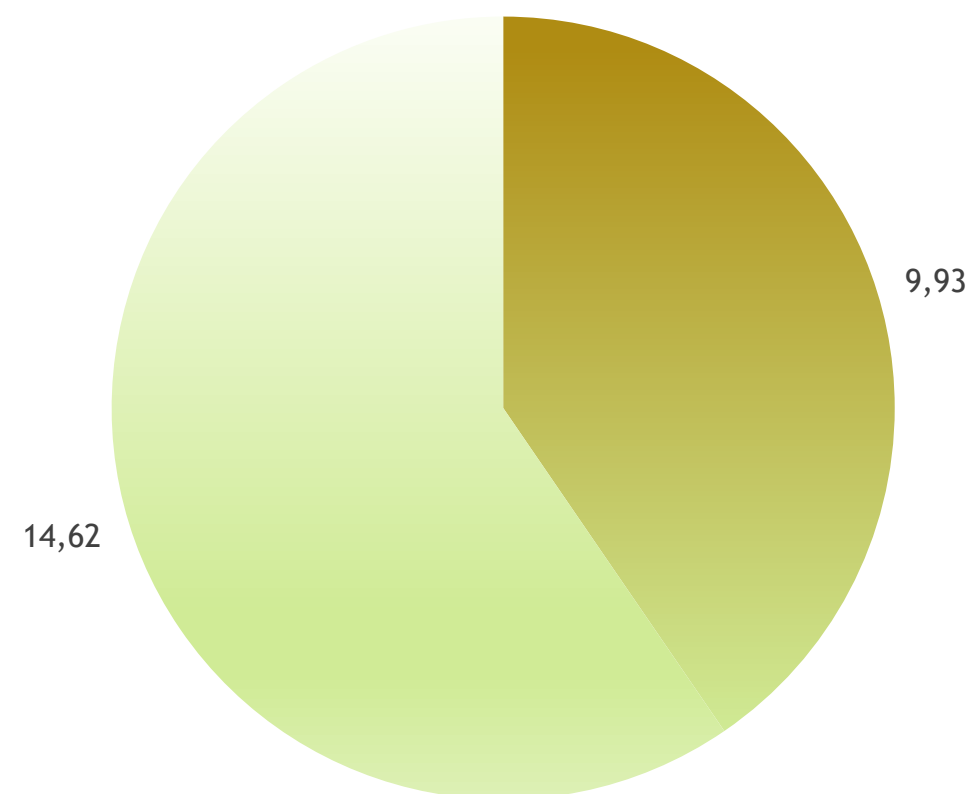
- ▶ VRI ställer till stora bekymmer för sjukvården, samhället och inte minst för individen som drabbas av den.
- ▶ Vårdrelaterade infektioner är en stor ekonomisk belastning för sjukvårdsbudgeten, samhället och driver på antibiotikaresistens.
- ▶ Kostnaderna för VRI kan nästan halveras om följsamhet till hygienrutiner efterlevdes bättre!
- ▶ Det är nödvändigt att politiker behöver få upp ögonen än mera kring detta. Men chefer behöver vara med och driva detta. Om chefer inte tycker att det är viktigt, kommer personal i förlängningen inte heller att tycka det.



Antal patienter i procent (Svenska HALT 2024)

■ KAD

■ SÅR TOTALT



KAD är oftast den enskilt vanligaste riskfaktorn på våra SÄBO. Slår man ihop postoperativa sår och andra sår ser man att sår faktiskt dominerar...



REGION
SÖRMLAND

Florence Nightingales (1820-1910)



Kontaktuppgifter

Smittskydd-Vårdhygien Sörmland

016-103585, knappval 2

Måndag-torsdag 08:00-16:00 Fredag
08:00-15:00

vardhygien@regionsormland.se

[Vårdhygien - Samverkanswebben](#)



[Translate](#) | regionsormland.se

Samverkanswebben

Vad söker du efter idag?



För vårdgivare

Utveckling och samarbete

Utbildning och forskning

IT, service och fastighet

Arbets- och miljömedicin

Asyl- och migranthälsa +

Avgiftshandboken

Barnhälsovården +

E-hälsa

För dig som vaccinerar

Hjälpmedel +

Hälsofrämjande och
sjukdomsförebyggande
arbete +

Hälsoval - Vårdval
vårdcentral +

Lokala anvisningar till
Vårdhandboken +

Lokala programområden +

Läkemedel +

Länsgemensamma
vårdöverenskommelser

MittVaccin - vaccinjourn

Nära vård och hälsa i
samverkan +

Samverkanswebben / För vårdgivare / Smittskydd och vårdhygien / Vårdhygien

Vårdhygien

Vårdhygien har en rådgivande funktion för all regional och kommunal vård och omsorg. Vårdhygiens främsta uppgift är att förebygga uppkomst av vårdrelaterade infektioner samt att förebygga smittspridning genom rådgivning, utbildning och riktlinjer.

God hygienisk standard

I hälso- och sjukvårdslagen och tandvårdslagen finns ett uttalat krav på att vården ska vara av god hygienisk standard. God hygienisk standard innebär att lokaler, utrustning, organisering och planering av verksamheten utformas så att risken för infektioner och smittspridning blir så liten som möjligt. Detta innefattar väl utformade lokaler, god och regelbunden städning och ett förebyggande arbete för att förhindra vårdrelaterade infektioner.

Svensk förening för vårdhygien

Svensk förening för vårdhygien (SFVH) är ett forum för personer med professionellt intresse för att förebygga vårdrelaterade infektioner och smittspridning inom vård, omsorg, tandvård och djursjukvård samt för infektionsepidemiologi, desinfektion och sterilisering inom vårdsektorn och för sådana medicintekniska produkter som kan medföra infektionsrisk.

MER INOM VÅRDHYGIEN

- › [A-Ö vårdhygieniska riktlinjer och rekommendationer](#)
- › [Basala hygienrutiner och klädregler](#)
- › [Material för hygienombud och chefer](#)
- › [Multiresistenta bakterier \(MRB\)](#)
- › [Rengöring, desinfektion och städning](#)
- › [Vårdhygienisk eftermiddag - Utbildningsmaterial](#)